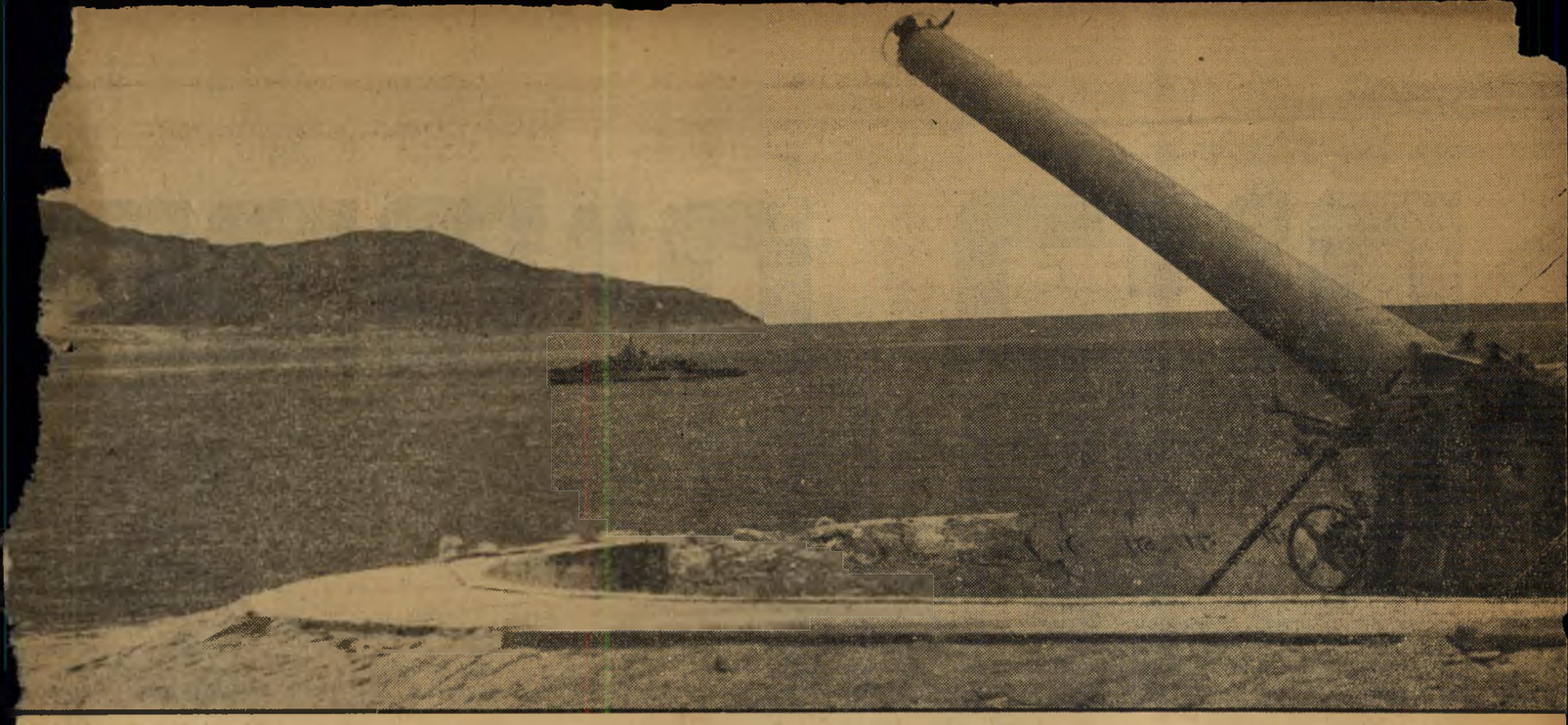

תמונת השבוע: „מזנק" במיצר אילת, בין חותחי ראס־נצראני והאי טיראן

העם

לוע מול לוע

שני לועים סימלו השבוע את מלחמת־הקיום במרחב: לוע החותח ולוע צינור־הנפט. מיום ליום נסתבר יותר כי עוצמת כוחו ואורך טווחו של הצינור גדולים עד אין שיעור מאלה של קנה החותח.

ברגע הראשון אחרי מיבצע־סיני היה נדמה לרבים כי האחדות הערבית נמוגה כסיוט, וכי כוחם של המצרים חוסל בשדה־הקרב. טענה זו חזרה בנאומי אישים חשובים בארץ. רק עתה, כעבור חודשיים, ברור עד כמה היתה זאת אשליה ילדותית. האחדות הערבית והכוח הערבי, שלא ניכרו בשדה־הקרב, מנצחים כיום בשדה־הנפט.

שני צינורות. מדינות־ערב לא יצאו להילחם לטובת מצריים. אפילו סוריה לא שלחה אף חייל אחד. אך הערבים הפעילו מכשיר הרבה יותר חשוב: את צינור־החבלה. צינור־הנפט הסעודי, העובר גם הוא בסוריה, לא סוצץ — דבר שעזר לעבד אל־נאצר עוד יותר. כי האמריקאים היו מוכנים כמעט למכור את נשמתם כדי למנוע את פיצוץ צינור זה, השייך להם.

עבד אל־נאצר לא היה מסוגל להגן על התעלה — אולם הוא היה מסוגל לסתום אותה. סתימה זו חשובה יותר מכל המיגים והאליושינים — כי היא גרמה לעצירות מכאיבה במעי הכלכלה של העולם המערבי. מחוסר ברירה, נאלץ המערב ללחוץ על ישראל, כדי לאפשר את חידוש זרם הנפט.

לוע התותחים של הטאנקים הביא את צה"ל לגדות התעלה. לוע צנורות־הנפט מגרש אותו מאדמת סיני.

הצינור השלישי. גם בצד הישראלי נועד לקח חשוב לדור־קרב הלועים.

לועי התותחים של אונית־מלחמה ישראלית קטנה (ראה להלן), הפגינו את החלטת ישראל להיאבק על חופש השיט בים סוף. אולם זאת היתה רק הפגנה — שאחריה צריכים לבוא המעשים שיוכיחו כי חופש זה אמנם חיוני למשק הישראלי, וכי על כן לא תיכנע ישראל בחזית זו.

מעשים אלה יכולים ללבוש צורות רבות. החשובה ביותר היתה צורת של צינור־נפט מאילת לחיפה — לא הצנור הקטן, המשמש בעיקר להפגנה, אלא הצינור הגדול, שישנה את מפת־הנפט העולמית.

כאשר יונח צנור זה — בהסכמת ארצות־הברית — יהיה זה נצחון מכריע של ישראל בקרב על החופש במיצר טיראן.

הים

הזינוק הגדול

קצת צפונה מג'בוטי
הינשאי ספינה ושוטי,
אנא מהרי עוד יקצת.
הספינה גלים שוברת,
אל המטרה חותרת —
ממהרת לאילת.
הי צפונה, הי צפונה
הי צפונה לאילת...

כשהתכנסו מלחי אח"י מזנק למסיבת ליל השבת, הראשונה שלהם לאחר צאתם את נמל האם בחיפה, היו השירים ששרו שירים רגילים. אחד מהם היה גם שיר להקת הצי"ד באטרון, שנולד יחד עם מבצע עובדה, מבצע כיבוש הערבה ואילת, לפני למעלה משבע וחצי שנים. בערב השבת השני, נשארה רק המנגינה; המלים התחלפו. סזמונאי מזנק החליפו את המלים באחרות, מתאימות יותר למקומה הגיאוגראפי החדש של אונית־המלחמה הישראלית.

לפני חודשיים, היה כל אחד מוותיקי אילת מעלה חיוך על פניו, אילו שמע כי יגיעו אניות מלחמה ישראליות של־ממש לעירו. בשבוע שעבר, עמדו כל תושבי אילת — וותיקים, עולים חדשים ופועלים שכירים — על רציף הנמל. עיניהם היו נעוצות בגוש כהה, שהתקרב במהירות גדולה.

מזנק, הגיעה לאילת.

„הפרגית תתפרק!" פקודת המבצע היתה פשוטה ביותר. היא דמתה לכל פקודות מבצע שיגרתיות של סדרת אימונים, או תמרון ימי משולב. הפקודה אמרה בפשטות גמורה: ק 32, הפריגאטה מזנק, תרים עוגן ותפליג לאילת.

כששמעו מלחי מזנק כי יצטרכו לעבור את הדרך הארוכה בפחות משבועים, משכו בכתפיהם. „הפרגית שלנו לא תחזיק מעמד. היא תתפרק בחופו של אחד משבטי אוכלי־האדם באפריקה המזרחית. יאכלו אותנו אחד, אחד, צלוים על האש," התלוצצו.

רק אדם אחד בכל האוניה היה בטוח לגמרי בסופו המוצלח של המסע, גם בתחילתו. היה זה רב החובל, אישים ותיק, מאנשי הפל"ם ועליה ב', וחבר קיבוץ ימי ותיק מקיבוצי הקיבוץ המאוחד.

הטכס הקדוש. מזנק החלה את מסעה בקצב מהיר. המכונות עבדו במלוא הקיטור, מזג האויר היה טוב, מצב הרוח מצויין. הרגשת השליחות הראשונית החזיקה את הצוות כולו במתח גבוה. האניה עברה את מיצרי גיברלטר, עובה את הים התיכון הקשקט ונכנסה לסערות האוקיינוס האטלנטי.

רבים מאנשי הצוות לא התקרבו מימיהם לקו הרוחב המסומן באפס, ההופך ימאי טירון לימאי ותיק. רק מעטים מהם השתתפו במסע חיל הים לאפריקה הדרומית, לפני שנתים.

אחד שהשתתף היה אחד הקצינים, זכות זו עמדה לו להתמנות כאל הים נפטון, לכבוד טכס הטבילה המסורתי. הקצין התכונן לתפקידו במלוא הרצינות הדרושה. המלחים הכינו לו קלשון גדול עשוי עץ, קישטו את פרצופו בזקן צמר־גפן.

ערב הטכס, היתה התכונה רבה. במשרד הוכנה רשימת חייבי ההטבלה. התברר שגם מפקד האוניה לא הוטבל עדיין. נפטון הבטיח לו טיפול אישי מיוחד.

בחוץ, על הסיפון, הכין צוות ההטבלה את בריכת הברזנט המיוחדת, שמולאה במים מלוכלכים אשר שכבה עבה של שמן סיכה צפה מעליהם.

בערב, חזרה התזמורת על תוכניתה הגיגית שנבחרה בקפדנות. המנגנים הוזהרו לשמור על רצינות מוחלטת, במשך כל הטכס.

בצק ומי ים. „בשם יונה הנביא ובשם אבירי הים באתי לקבל מידך, מפקד האונייה, את הפיקוד על אונית חיל־הים מזנק."

המסדר עבר לדום. המסדר עבר לנוח. נפטון הרים את קלשון העץ, נפנף בו פעמים אחדות, כשהוא אוצל את ברכת קול המשוחה, לכל טירוני הטכס.

המטבילים עצמם, עמדו ממול. צופר האוניה השמיע את קולו. הטכס התחיל.

אחד אחד, נמרחו המוטבלים, ערומים כיום היוולדם, בשמני הסיכה המסריחים. כשמלאי השמן נגמר, החלה ההטבלה עצמה. בראש המוטבלים ניצב מפקד האוניה. כמפקד, היה עליו להטבל שבע פעמים רצופות, בזו אחר זו. אחריו, נטבלו שאר הטירונים. התזמורת השמיעה את מנגינותיה, צוות המטבילים דחס בשר חי בתוך הבריכה במלוא הקצב.

סיום הטכס היה עליז יותר. כל טירון קיבל על ראשו דלי מלא בצק דביק. אחרי הבצק, נלקח הטירון אל מעקה האוניה, הושב על קרש חלק וארוך, ונזרק לכל תרועות הצוות אל גלי הים.

כשעלו כולם מן הגלים, החלה חלוקת התעודות. „נפטון" חתם עליהן במו ידיו, כשהוא מחלק לכל הנטבלים את התואר המסורתי „אביר הים".

מבחנם הראשון של מלחי מזנק, עבר בהצלחה.

מצור יבשתי בקיפטאון. המבחן השני היה קשה לא פחות. לאחר יותר משבוע, הגיעה מזנק לקיפטאון, עיר הנמל בקצה הדרומי של יבשת מחצית אפריקה. הדרך עברה. מטרת החניה היתה ברורה וקצרה: אספקה ותדלוק. כך חשב לפחות מפקד מזנק.

יהודי קיפטאון היו סבורים אחרת. כשנתפרסמה בעיר הידיעה על בואה של אונית המלחמה הישראלית, התמלא הנמל בהמון עם. כולם רצו לעלות לאוניה. המחירים שהוצעו בעד התענוג היו דימיוניים. כמה סוחרים עשירים הציעו לתרום 1000 ליש"ט במזומן למגבית היהודית המאוחדת, אם יורשו לעלות אל סיפונה של מזנק. להסברת הימצאותם בריחוק כזה מבסיס, הודיע רב־החובל לשלטונות הנמל כי האניה נמצאת בדרכה לאימוני־ירי באוקינוס השקט. בצהרים, היה כבר המצור היהודי על מזנק שלם. תחנת השידור של קיפטאון כללה את הידיעה על בוא האניה, במהדורת החדשות. טור ארוך של מכוניות התיצב ב־פתח הנמל. שליחי הקהילה ניסו לשכנע את מפקד מזנק להאריך את שהותו בעיר.

בערב, דמה הנמל לשוק עבדים אפריקאי טיפוסי. המלחים קיבלו חופשת אחרי־תפקיד, נהטפו בהיתוך עוד על כבש האוניה, על־ידי המשפחות היהודיות שהביאו אותם לבתיהן, כיבדו אותם בארוחת ערב דשנה, שמעו מהם על מבצע סיני, על ישראל ועל האוניה.

בבוקר, היתה הפרידה קשה. מאות מטפחות לבנות התנפנפו, כשמזנק עזבה את נמל קיפטאון, המשיכה במלוא הקיטור צפונה לאילת.

כריש לשן חולצת. הטיסוס צפונה, לאורך החוף המזרחי של היבשת השחורה היה גדוש הרפתקות לא פחות מהחצי הראשון של המסע. האוניה האפורה חתכה את הגלים במהירות, עברה את מיצר מוזאמביק, כשממזרחה האי הצרפתי הגדול מדאגסקר.

בדרך פגשה בדמות אפורה, דומה לה עצמה. היתה זו פריגאטה של הצי הבריטי. שתי האוניות הזדהו זו בפני זו והמשיכו בדרכן. „אני בטוח שהקפטן שלה איבד את שלותו האנגלית," הפליט אחד מקציני המשמרת כשעינינו נוצצות. אכן, לא כל יום פוגש הצי הבריטי יחידות של צי ישראל, בפינה כה נידחת של העולם.

מזנק סובבה את כף גארדאפואי, חודה המזרחי של היבשת, בקצה המושבה האנגלית טלקית לשעבר סומאלי. משם לעדן, וביום בהיר, תחת שמש יוקדת, נכנסה סוף־סוף לים סוף — „המים הטריטוריאליים שלנו — כי הם שוטפים את חופי הטריטוריה שלנו."

שנתיים לפני כן עשתה אוניה ישראלית אחרת, אוק בת־נגים, את אותה הדרך, מאריתריאה עד למיפרץ סואץ. אולם שעה שבת־נגים בחרה בזרוע המערבית, המובילה אל הים התיכון, ונעצרה בפתח התעלה, הפנתה מזנק את חרטומה מזרחה, אל שארם אל־שייך. המיבצע נסתיים למעשה; נשאר רק החלק ההפגנתי, הסמלי — לעגון באילת.

בחדר האלחוט של שארם אל־שייך, עמד קצין של חיל הים, בחוץ בערה משואת־ענק, כדי להראות למזנק את דרכה למעגן בחשיכה. מזנק עצמה לא נראה עדיין. הקצין פתח את מכשיר האלחוט: „כאן כריש, כאן כריש, כאן כריש," קרא בקול חדגוני: „האם אתה שומע אותי?"

„האלו כריש, כאן שן חולצת. אני שומע אותך היטב. שלום לך כריש." מזנק הגיעה לנמל שנכבש עבורה על־ידי מיבצע קדש.

עם שחר, עברה האוניה במיצר טיראן. על החוף, היו תותחי ראס נצראני מכוונים אל פס המים הכחולים ואל האוניה הישראלית. הם לא פלטו פגזי־מוות. רק צלפים שהוטסו לשם במיוחד, לחץ על הדק מצלמתו, כדי להנציח את הרגע ההיסטורי (ראה תמונה) שבו פרץ צי ישראל את המצור על אילת, ופתח את שערי ים סוף וארצות השמש העולה בפני אוניות הסחר של ישראל.

במדינה